

СВІТИ, ЯКІ ЗАВЖДИ ПОРЯД

Три світи — одна Земля

Коли ми говоримо про життя на Землі, то зазвичай згадуємо людей. Але ж жива природа набагато різноманітніша! На нашій планеті поряд існують три взаємопов'язані світи — **світ тварин, світ рослин, світ людей**.

Ми не можемо існувати окремо, тому нам треба одне одного добре знати, спілкуватися, жити в мирі та злагоді. Адже саме завдяки цим трьом світам наша Земля є унікальною планетою Сонячної системи, а може, й усього Всесвіту. Але поки що ми цього не знаємо точно: можливо, ще десь існує життя, не схоже на наше, але...

- *Розкажіть про рослини й тварин рідного краю. Яких представників флори й фауни ви бачили на власні очі? Опишіть свої враження.*
- *Чим живе відрізняється від неживого?*
- *Пофантазуйте, якою може стати Земля без рослин і тварин. Чи зможемо ми жити без них? Чому?*
- *Наведіть приклади з нашого життя, які показують, що життя тварин, рослин і людей взаємопов'язане.*

Світ під ногами

У навколишньому світі багато цікавого й дивовижного. Але ми не завжди це бачимо, чуємо, помічаємо, відчуваємо. І не завжди у звичайному ми бачимо дивовижне: іноді ми просто можемо не помітити дива і пройти повз нього. А диво може образитися на нас і не показуватися більше. Ходімо на вулицю, прислухаймося.

- *Що ви чуєте?*
- *Як можна почути рослини? Як вони з нами розмовляють? Хто допомагає їм?*
- *Про що вони хочуть нам розповісти?*
- *Чи можна побачити, який у них настрій? Як саме?*

Хтось скаже: "Рослини не можуть говорити з нами, адже в них немає ротиків. Рослини мовчать". Але так може сказати тільки не дуже уважний або надто заклопотаний мешканець Землі. Вдивляйтеся, вслухайтеся, помічайте найменші зміни в тому, що бачите щодня...

Ось поряд із пишною клумбою розрослися бур'яни. Вони також гарні: у них і запашні квіти, і чепурненькі листочки, і незвичайне насіння. От тільки прийшли вони до нас у гості без запрошення, і ми не завжди встигаємо роздивитися, які вони дивовижні й гарні. Уважно погляньмо собі під ноги — там можна знайти цілий світ.

- *Які рослини ви побачили? Скільки різних рослин можна нарахувати?*
- *Чим вони схожі? Чим відрізняються?*
- *Яка рослинка вам найбільше сподобалася? Чому саме ця?*
- *Що дивовижного в кожній рослині?*
- *Ми звикли, що вся трава зеленого кольору. Придивіться! Чи всі рослини однакового зеленого кольору?*
- *Пригадайте, які ще барви є в полі, на луках, на лісових галявинах. Де квітів зазвичай найбільше? Які вони?*

- *Намалюйте або сфотографуйте рослини, які вам особливо сподобалися. Розкажіть, що вас зацікавило саме в цій рослині.*

Звичне незвичним поглядом

Звісно, ми не завжди можемо побачити всі навколишні дива. Тож нам допомагають художники: вони немов відкривають нам портал у світ фантазій і казок. Погляньмо на звичне для нас очима митців.

- *Яких тварин і які рослини ви впізнали?*
- *Пригадайте їхні назви. Розкажіть про них.*
- *Чи бачили ви їх раніше? Де саме?*
- *Довідайтеся щось цікаве про них.*

Уявімо, що в наших руках підзорна труба й роздивімося в неї картину.

- *Що ми побачили? Де на картині ви хотіли б опинитися? Чому?*

Надто самотійне вовченок

Он, вдалечині родина кабанів зустріла вовченок.

- *Чи бояться тварини одна одну? Звідки ми дізналися про це?*

— Хрю-хрю! Привіт! — перебиваючи одне одного вітаються поросята з вовченок.

— Привіт! Добре, що зустрів вас! — зраділо вовчєня.

— Ти загубився? — співчутливо запитали поросятка.

— Ні. Чому ви так вирішили? — якось не дуже впевнено відповіло вовчєнятко.

— Дивись, які ми чепурнєнькі, охайнєнькі, гуляємо з нашою матусею, — сказало одне з поросяток, яке першим наблизилось до вовчика. — А ти якийсь скуйовджений весь, переляканий. От ми й вирішили, що ти загубився.

— І нічого я не загубився! — відказав вовчик. — Просто я вирішив у лісі сам погуляти. Побіг далеко, бо так багато цікавинок. Аж потім дивлюся.., де я — не знаю. От і шукаю стежинку до своєї рідної нірки.

— Не хвилюйся! — весело прохрюкали поросятка. — Біжімо, пограємося разом. Тобі з нами веселіше буде!

- *Як ви думаєте, чи правильно діяли поросятка?*
- *Як у такій ситуації вони мали б учинити? Поясніть відповідь.*
- *Що їм скаже матуся?*
- *Продовжте історію вовчєнятка та родини кабанів.*

Скільки хом'яків, стільки й поглядів на одне й те саме

А ми підемо далі мандрувати картиною. Потрапимо на затишну галявину, де хом'ячки накрили стіл біля своїх будиночків і чаюють собі.

- *Пригадайте, де і як живуть хом'ячки.*
- *Чи нічого не переплутав художник?*
- *Як ви гадаєте, що ще може бути в них на столі?*
- *Чи схожі ці тваринки на ваших домашніх улюбленців?*
- *Як ви думаєте, про що вони розмовляють?*

— Учора я помітив, що жабки якось інакше почали співати, — розпочав один з хом'яків.

— Точно! Кляті жаби мені півночі не давали спати, — поскаржився другий хом'ячок. — Так голосно співати не можна!

— Вони співали хором і їхній спів був веселішим, ніж завжди, — захопливо продовжив свою думку перший. — Можливо, у них було свято, або в їхнього композитора був гарний настрій, і тому спів жаб'ячого хору звучав так незвичайно гарно.

— Ну ти даєш, — пробубонів другий хом'ячок. — Ще скажи, що тут ква-кваторія ціла! Жаби, як жаби і ніякого хору, а лише кваквафонія. Краще б вони мовчали! У мене після такого виступу голова всю ніч і весь день боліла.

- *Як ви думаєте, хто з хом'яків має рацію?*
- *Чому в них такі різні враження й емоції від жаб'ячого концерту?*
- *Чи буває так у людей?*
- *Наведіть приклад зі свого життя.*
- *Як помирити жабок і одного з хом'яків?*

- Чи можна зробити так, щоб усім було добре? Що для цього має зробити кожен персонаж історії?
- Як ви домовляєтеся з друзями та приятелями? Коли йдете на поступки, а коли хтось поступається вам? Від чого це залежить?

Черв'ячок-мандрівник

Наша підзорна труба переносить нас на листочок.

- Знайдіть це місце на картині. Біля кого ми опинилися?
- Чи затишно нам на листочку? Чому?

У душі кожна тваринка — мандрівник. Але не всім вдається помандрувати в далекі краї. А може, не всі й хочуть? Точніше, для кожної тваринки — своя далечінь. Адже вони такі різні. Порівняймо тварин за розміром.

- Яку найбільшу тварину в рідному краї ви знаєте? А в Україні?
- Яка найбільша тварина світу, що живе на суходолі?
- Чи живуть у воді великі тварини? Які саме?
- Хто з тварин — чемпіон?

А тепер уявіть біля велетнів маленького равлика: велетень зробить крок, а равлику повзти півдобу. Тож, що таке “далеко” для равлика і для велетня, наприклад, слона?

- Пригадайте, коли ми кажемо, що йти далеко. А чи далеко туди ж їхати?
- Дізнайтеся, хто з тварин чемпіон у стрибках у довжину та у висоту. Чи великі ці тварини?

Але прислухаймося до розмови на листочку.

— Увага! Увага! Ховайся! — щодуху кричить мураха.

- До кого він звертається? Де побачив небезпеку?
- А чому черв'ячок спокійно йде і небезпеки не помічає?

— Куди ти дивишся! Тебе мало горобець не з'їв! — стурбовано майже кричав на черв'ячка мурашка, коли небезпека вже була позаду.

— Чого ти кричиш? — образився черв'ячок. — Я йшов у далеку подорож, думав про далекі краї. От і не помітив небезпеки.

— Неможна бути таким необережним, — уперто доводив свою думку мурашка. — Як ти можеш мандрувати, якщо не знаєш елементарних правил безпеки? Так ти далеко не дістанешся.

- Як ви думаєте, хто має рацію?
- Чи можуть трапитися небезпечні ситуації в мандрівці? Які саме?
- Пригадайте свої подорожі. Яких правил безпеки ви дотримувалися? Чи можна було цього не робити? Чому?
- Складіть пам'ятку з правил безпеки для мандрівників. Не забудьте її проілюструвати!

Ось такі цікавинки подарував нам художник. А уявіть собі, скільки ще цікавого ви можете розгледіти навколо, і які захопливі казкові історії зможете намалювати чи написати! Подивіться на картину ще раз.

- *Що ще цікавого ви помітили на картині?*
- *Можливо, вам почулися й інші історії? Які саме?*
- *Як ви думаєте, чи всіх героїв картини ми побачили? Можливо, у заростях очерету хтось ховається? Хто саме?*

Пізнаємо довкілля

Звісно, аби побачити більше цікавинок навколо, треба бути уважним і спостережливим, а ще треба багато знати. Будьте уважними до живого навколо, і ви зможете дізнаватися про бажання тварин і рослин.

Ви йдете повз клумбу, а квіточки похилили голівки. Це сонечко перестаралося, дуже припекло, а дощу довго не було. От квітам і не вистачає води. Треба їх полити, і вони знову стануть веселими й привітно захитають голівками. Це вони дякують нам за турботу.

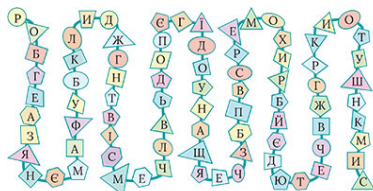
- *А чи бувало так, що тварини немов читали наші думки й допомагали нам? Мабуть, кожен може пригадати такий випадок.*
- *Як тварини дізнаються про наші бажання?*
- *А чи можемо ми розуміти, чого хочуть тварини, аби вчасно допомагати їм?*
- *Пригадайте й розкажіть випадки, коли ви допомагали рослинам і тваринам.*
- *Як ми пізнаємо світ рослин і світ тварин? Що нам допомагає це робити?*

Дізнатися більше про світ рослин і тварин нам допомагають вчені — біологи. Що більше таємниць тварин і рослин ми відкриваємо, то більше допомагаємо їм, турботливішим стає наше ставлення до них.

Завдання з робочого зошита (частина 2, завдання 1, с. 55)

Прочитайте і запишіть зашифроване прислів'я. Для цього складайте слова лише з тих літер, які розташовані в чотирикутниках.

- *Поясніть зміст прислів'я.*
- *Як учені допомагають людям більше дізнаватися про довкілля?*
- *А коли ми вчимося у тварин і рослин?*
- *Пригадайте, як природа допомагає винахідникам.*